

Kriminalromanen

Det begyndte altså i 1841 med dobbeltmordet på gaden "rue Morgue" i Paris. Selv om forfatteren faktisk var amerikaner. Industrialiseringens mørke århundrede med de kaotiske og anonyme storbyer udgjorde den ideelle grobund for kriminalgæden. Og for den altid lidt atypiske helt, der på én gang forsøgte at løse gåden og inddrage læseren i sin efterforskning.

Fra Edgar Allan Poes USA til Conan DoYLES England og videre til Maurice Blancs Frankrig, Blanc der er manden bag gentlemanstyven, Arsène Lupin. Rammen er sat, intrigen og helten ligger fast. I disse første krimier er det bemærkelsesværdigt, hvordan helten altid er en person uden for normerne. Ofte er der tale om en inkarneret ungarer eller skørtejæger, sådan lidt bohème og mere eller mindre alkoholiseret eller kokainmisbrugende. Kort sagt en helt der ikke lever op til tidens borgerlige værdier, selv om det netop er dem, han bliver sat til at genoprette...

I 1920'erne, ved udgangen af den første industrielle periode, oplever USA Forbudstiden. Mafien vokser sig større, og korrupsion, penge og magtkampe fordærver et samfund, der har vendt ryggen til westernuniversets ridderideal. Det er her i dette land, krimiens anden storhedstid opstår, nemlig i egenskab af noir-romanen. Rammerne er nu endnu mere dystre. Handlingen foregår i de laveste samfundslag, hvor ligene hober sig op, og volden hersker. Her er selv politiet ingen garant for social orden, og helten er heller ikke længere i stand til at holde sig fri af sit eget sortsyn og et omgivende samfund, der forfalder. På forlaget Gallimard i Frankrig skaber og redigerer Marcel Duhamel en "série noir", som giver de stadig mere entusiastiske læsere mulighed for at stifte bekendtskab med den amerikanske noir-krimi og sidenhen med beslægtede franske forfattere som Jean Amila og Léo Malet.

Det er ligeledes i denne periode, Simenons berømte Kommisær Maigret dukker op, selv om han ikke helt tilhører noir-genren. Man øjner en sammenhæng mellem på den ene side et efterkrigstidens Frankrig, der kendetegnes af en tilbagevenden til moralske værdier og et højt retfærdighedsideal, og på den anden side denne godmodige og piberygende kommisær i lang frakke, der udelukkende ved hjælp af

sin sunde fornuft finder frem til gerningsmændene og derved er med til at genoprette social orden.

I 1968 er eftervirkningerne fra Anden Verdenskrig ved at aftage. Der opleves stor økonomisk vækst og det emmer af nye idéer, der er på vej til at ændre verden. Politisk og intellektuelt er der røre, og luften er tung af sociale protester og oprør mod den gamle moralorden. Sartre prædiker en tæt forbindelse mellem litteratur og socialt engagement. En ny generation af forfattere ser dagens lys. Undergenren "neo-krimi" bliver til, da J.P. Manchette i 1971 skriver sin bog om "N'Gustro-affæren". Her handler det om de hemmelige forbindelser mellem forbrydelsen og den politiske magt. Manchette kritiserer Frankrigs "afrikanske politik" og forankrer resolut genren i et socialt og politisk engagement ved kun halvvejs at skjule sammenhængen mellem virkelighedens marokkanske Ben Barka og den opdigtede N'Gustro. Fra nu af fremstår krimien som et anklageskrift, og de kriminelle skal findes blandt dem, der har magt og penge. Tredives års økonomisk og social krise i Frankrig har i høj grad medvirket til genrens opblomstring. Forfattere som Daeninckx, Izzo, Benacquista og Jonquet har været utrættelige i deres kamp mod individuelt eller kollektivt råddenskab.

Når "neo-krimien" i dag vækker så stor begejstring, skyldes det også, at den efterhånden har tilkæmpet sig en mere fornem position i det litterære miljø. Dette skyldes frem for alt dens litterære og stilistiske kvaliteter. I lang tid blev krimien betragtet som en andenrangs litteratur, men nu tages den seriøst overalt. Den udforskes på universiteter, og forlagene er begyndt ikke længere altid at drage så skarpt et skel mellem krimi og "klassisk" roman. Gallimards "série noir" har i øvrigt fået konkurrence af serier som Rivages noir hos....., Carré noir hos..... Krimiens succes ses også af, at den er kommet i fokus på talrige festivaller, så som ... i Danmark og Festival international du roman noir i Frontignan, Frankrig. I disse år tildeles krimien desuden en lang række litterære priser.

Krimien er simpelt hen blevet en del af den store litteratur. krimien desuden en lang række litterære priser.

Krimien er simpelt hen blevet en del af den store litteratur.